

Powšitkowne wozjewjenje čłowječich prawow

Zjednočenych narodow wot 10. 12. 1948

Preambla

Dokelž twori pšipóznaće wšëm čłonom čłowjeskeje swójby pšisłušaceje dostojnosće a jich jenakich a njeparujomnych prawow zakład swobody, sprawnosće a měra w swěće,

dokelž stej njedopóznaće a znajechanje čłowječich prawow k aktam barbarstwa wjedłoj, kotrež su swědomje čłowjestwa hłuboko zranili, a dokelž je so wutworjenje swěta, w kotrymž spožči so čłowjekam, swobodnym wot stracha a nuzy, swoboda rěčenja a wěry, jako najwyše prócowanje čłowjestwa wozjewiło,

dokelž je bytostne, čłowječe prawa z knjejstwom prawa škitać, zo njeby so čłowjek k zběžkej pšěciwo tyranstwu a potłóčowanju jako poslednjemu srědkeju nuzował,

dokelž je bytostne, wuwice pšecelskich počahow mjez narodami spěchować,

dokelž su ludy Zjednočenych narodow we wustawkach znowa swoju wěru do zakładnych čłowječich prawow, do dostojnosće a hódnoty čłowjeskeje wosoby a do runoprawosće muža a žony wobkrućili a wobzamknyli, socialny postup a lěpše žiwjenske poměry pšli wjetšej swobodze spěchować,

dokelž su so sobustawske staty zawjazali, w zhromadnym džěle ze Zjednočenymi narodami powšitkowne respektowanie a zwoprawdženje čłowječich prawow a zakładnych swobodow pšesadzić,

dokelž je zhromadne měnjenje wo tutych prawach a swobodach pšewšo wažne za połne spjeljenje tutoho zawjazka,

proklamuje Generalna zhromadźizna

tute Powšitkowne wozjewjenje čłowječich prawow jako zhromadny ideal, kotryž ma so wot wšěch ludow a narodow docpěć, zo bychu kóždy jednotliwec a wšě organy towaršnosće tute wozjewjenje stajnje w pomjatkju měli a so prócowali, pšez wučbu a kubłanje respektowanie tutych prawow a swobodow spěchować a pšez postupowace naprawy w narodnym a mjezynarodnym wobłuku jich powšitkowne a faktiske pšipóznaće a zwoprawdženje pola wobydlerstwa kaž sobustawskich statow tak tež tych jich nadknjejstwju podstějacych teritorijow zaručeć.

Artikl 1

Wšitcy čłowjekoj su wot naroda swobodni a su jenacy po dostojnosći a prawach. Woni su z rozumom a swědomjom wobdarjeni a maja mjezsobu w duchu bratrowstwa wobchadžeć.

Artikl 2

Kóždy je woprawnjeny, w tutym wozjewjenju proklamowane prawa a swobody wužiwać, a to bjez kóždehožkuli rozeznowanja, kaž po rasy, barbje, splahu, rěči, religiji, politiskim abo druhim pšeswědčenju, narodnym abo socialnym pochodze, po zamóženju, narodze abo druhim statusu .

Dale njesmědža so žane rozdžěle činić na zakładze politiskeje, prawniskeje abo mjezynarodneje pozicije kraja abo teritorija, kotremuž wosoba pšisłuša, njedźiwajo na to, hač je njewotwisny, hač pod rukowacelstwom steji, hač njewobsedźi swójske knježerstwo abo hač podleži někajkemu druhemu wobmjezowanju swojeje suwerenity.

Artikl 3

Kóždy ma prawo na žiwjenje, swobodu a wěstotu wosohy.

Artikl 4

Nichtó njesmě so w njewólnistwje abo robočanstwje dźeržeć; njewólnistwo a wikowanje z njewólnikami stej we wšěch svojich formach zakazanej.

Artikl 5

Nichtó njesmě so podćisnyć ćwělowanju abo surowemu, nječłowjeskemu abo ponižowacemu wobchadženju abo chłostanju.

Artikl 6

Kóždy ma prawo, wšudže jako prawakmany připóznaty hyć.

Artikl 7

Wšitcy čłowjekoj su před zakonjom runi a maja b jez diskriminaeije prawo na jenaki škit plez zakon. Wšitey maja pawo na jenaki škit płećiwo kóždej diskriminaciji, kotraž by předležace wozjewjen je zraniła, a płećiwo pozbudžen ju k tajkej diskriminaciji.

Artikl 8

Kóždy ma prawo na skutkownu juristisku pomoe pola pěstušnych nutłkostatnych sudnistwow płećiwo jednanjam, kotrež jeho jemu po wustawje abo po zakonju přistejace zakładne prawa ranja.

Artikl 9

Nichtó njesmě so swojowólnje zajeć w jatbje dźržeć abo z kraja wupokazać.

Artikl 10

Kóždy ma w poľne; runoprawosći prawo na to, zo so wo jeho prawach a winowatosćach a wo kóždej płećiwo njemu zapoloženj; chłostanskoprawnej skóřžbje plez njewotwisne a njestranske sudnistwo sprawnje a zjawnje jedna.

Artikl 11

Kóždy chłostajomneho jednanja dla wobskorženy ma prawo na to, jako n jewinowaty plaćić, doľhož njeje jeho wina w zjawnynl jednanju, w kotrymž je wšě za swoje zakitowanje trěbne garantije mět, wotpowědujo zakon jej dopokazana

Nichtó njesmě so dla jednanja abo zanjechnanja něčeho zasudzić, štož njebě w času, hdyž je so to stało, po nutłkokrajnym abo po mjezynarodnym prawje chłostajomne. Runje tak njesmě so žane česće chłostan je wuprjich hač te w času chłostajolneho jednanja pľihrožene chłostanje.

Artikl 12

Nichtó njesmě swojowólnym zapľimnjenjam do swojeho priwatneho žiwjenja, swojeje swójby, swojeho bydlenja a swojeje korespondency abo njezakonskim škodam swojeje česće a swojeho mjena wustajeny być. Kóždy ma prawo na juristiski škit płećiwo tajkim zapľimnjenjam a škodam.

Artikl 13

Kóždy ma prawo, so znutłka slata swobodnje pohibować a sej swoje bydlenje swobodnje wuzwolić.

Kóždy ma prawo, kóždy kra; inkluziwn je swój swójski kraj wopušćić a so do swojeho kraja wróćić.

Artikl 14

Kóždy ma prawo, w drunich krajach před plesćěhanjom azyl pytać a wužiwać.

Tute prawo njemóže so wužiwać w padže plesćěhanja dla ryzy njepolitiskien złóstnistwow abo jednanjow, kotrež ranja cile a zasady Zjednoćenyn narodow.

Artikl 15

Kóždy ma prawo na statnu píšušnosť.

Nikomu njesmě so jeho statna píšušnosť swojowólnje sćazać ani zaprajić prawo, swoju statnu píšušnosť změnić.

Artikl 16

Mužojo a žony w žeńtwykmanej starobje maja bjez wobmjezowanja na zakładže rasy, statne je píšušnosće abo religije prawo, do mandželstwa .stupić a swójbu založić.

Woni maja jenake prawa při zmandželenju, w mandželstwje a při rozwjazanju mandželstwa.

Zmandželenje smě so jenož w swobodnej a dospołnej plezjednosći přichodneju mandželskeju stać.

Artikl 17

Kóždy ma prawo, sam abo zhromadnje z druhimi wobsydstwo měć.

Nichtó njesmě swojowólnje swoje wobsydstwo zhubić.

Artikl 18

Kóždy ma prawo na swobodu mysłow, swědomja a religije; tute prawo wopłija swobodu, swoju religiju a swój swětonahlad změnić, kaž tež swobodu, swoju religiju abo swój swětonahlad sam abo w znromadnosći z drunimi, zjawnje abo priwatnje plez wučbu, praktikowanje, božu službu a wobkedžbowanje nabožnych naložkow zwuraznić.

Artikl 19

Kóždy ma prawo na swobodu měnjenja a wuprajenje měnjenja tute prawo wopłija njehaćenu swobodu měnjenja a swobodu, sej njedźiwajo na statne hranicy informacije a ideje ze srědkami kóždehožkuli razu wobstarać, přijimować a dale dawać.

Artikl 20

Kóždy ma prawo na swobodu zhromadźnja a zjednoćenja za měrliwe zaměry.

Nichtó n jesmě so nuzować, zjednoćenstwu píšušec.

Artikl 21

Kóždy ma prawo, so pŕi rjadowanju zjawnych naležnosćow swojeho kraja njeposrědnje abo pŕez swobodnje wolenych zastupjerjow wobdžělić.

Kóždy ma pod jenakimi wuměnjemi prawo na pŕistup k zjawnym zastojnstwam w swojim kraju.

Wola ludu tworŕi zakład za awtoritu zjawneje mocy; tuta wola dyrbi so zwuraznić pŕez so wospjetowace, woprawdźite, powšitkowne a rune wólby, kotrež wotměwaja so z tajnym wotedaćom hłosow abo po tomu runohódnym swobodnym wólbny modusu.

Artikl 22

Kóždy ma jako čŕon towaršnosće prawo na socialnu wěstotu a móže pŕez nutłkostatne naprawy a mjezynarodne zhromadne džěŕo wobkedžbujo organizaciju a pomocne srědkŕi kóžděho stata wužiwać za swoju dostojnosć a swobodne wuwŕće swojeje wosobiny njeparujomne hospodarske, socialne a kulturne prawa

Artikl 23

Kóždy ma prawo na džěŕo, na swobodnu wólbu powołanja, na pŕiměnjene a spokojace džělowe wuměnjena kaž tež na škit pŕećiwo bjezdžěŕnosćŕi.

Wšŕtcy čŕowjekojoj maja bjcz kóžděje diskriminacije prawo na jenaku mzdu za jenake džěŕo.

Kóždy, kiž džěŕa, ma prawo na sprawne a pŕihódně zarunanje džěŕa, kotrež jemu a jeho swójbje čŕowjeskej dostojnosćŕi wotpowědowacu eksistencu zawěsća a kotrež ma so, jeli trjeba, z druhimi socialnymi škitnynli napravami dopjelnić.

Kóždy ma prawo, za škit svojich zajimow džěŕarnistwa zaŕozić a tajkim pŕistupić.

Artikl 24

Kóždy ma prawo na džělowe pŕestawki a swobodny čas inkluziwnje pŕiměnjene wobmjezowanje džěloweho časa kaž tež na prawŕdŕowny pŕaćeny dowol.

Artikl 25

Kóždy ma prawo na za swo ju strowotu a derjeměće a tu swojeje swójbje pŕiměnjeny žiwjenski standard, inkluziwnje dosahace zežiwjenje, drasćenje, bydlenje, lěkarske zastaranje a trěbne socialne posŕužby, kaž tež dale prawo na wěstotu w padže bjezdžěŕnosće, chorosće, inwalidity, zwudowjenja staroby abo druheje straty svojich zežiwjenskich srědkow pŕez njezawinowane wobstejnosće.

Maćerje a džěćŕi maja prawo na wosebitu pomoc a podpěru. Wšěm džěćom, mandželskim a njemandželskim, pŕisteji jenaki socialny škit.

Artikl 26

Kóždy ma prawo na kublanje. Wučba dyrbi znajmjeńša w elementarnym abo zakładnym schodženku darmotna być. Elementarna wučba je obligatoriska. Fachowo- a powołanskošulska wučba dyrbi powšitkownje pŕistupna być, a wysoškošulska wučba dyrbi wšěm wotpowědnje jich kmanosćam na jenake wašnje wotewrjena być.

Kublanje dyrbi na poŕne rozwiće čŕowjeskeje wosobiny a na sylnjenje respektowanja čŕowjećich prawow a zakładnych swobodow wusměnjene być. Wone dyrbi zrozumjenje,

tolerancu a přecelstwo mjez wšěmi ludami a wšěmi rasowymi abo nabožnymi skupinami spěchowac a džěławosć Zjednoćenycn narodow za zdžerženje měra podpěrować.

Starši maja přenjorjadne prawo družinu kubłanja wuzwolić, kotrež ma so jich džěcom posrědkować.

Artikl 27

Kóždy ma prawo, so na kulturnym žiwjenju zhronladnosće swobodnje wobdžěleć, so nad wuměłstwami wjeselić a na wědomostnym postupje a jeho wudobyćacn džěl brać.

Kóždy ma prawo na škit duchownych a matericelnych zajimow, kotrež wurostuja za njeho jako tworićela z džělow wědomosće, literatury abo wuměłstwa.

Artikl 28

Kóždy ma prawo na socialny a mjezynarodny porjad, w kotrymž móža so w tutym wozjewjenju wuprajene prawa a swobody połnje zwoprawdźić.

Artikl 29

Kóždy ma winowatosće naplećo tej zhromadnosći, w kotrejž je jeničce móžne swobodne a połne wuwiće jeno wosobiny.

Kóždy podleži pći wužiwanju swoich prawow a swobodow jenož tym wobmjezowanjam, kotrež zakon jeničce za tón zaměr předwidži, pļipóznać a respektowanie prawow a swobodow druhich zawěsćić a sprawnym žadanjam moralki, zjawneho porjada a powšitkowneho derjeměća w demokratiskej towaršnosći wotpowědować.

Tute prawa a swobody njesmedza so w žanym padže w naplećiwku k cilam a zasadam Zjednoćenych narodow wužiwać.

Artikl 30

Ničo w tutym wozjewjenju njesmě so do toho směra wułożować, zo so za stat, za skupinu abo wosobu prawo stwori, tajke džěło wukonjeć abo tajki skutk zwoprawdźić, kiž so na wotstronjenje w tutym wozjewjenju wuprajeny prawow a swobodow měritej.